

- Jag hittade friheten i Berlin

Lotta Lundberg tröttnade på konvensansen och lärarjobbet i Stockholm och flyttade till Berlin. Här har hon funnit en fristad för sitt författarskap på heltid och har precis kommit ut med sin fjärde roman. Men framför allt har hon slutat bry sig om vad andra tycker och tänker om hennes sätt att leva.

Av Pia Lundgren Foto Juergen Schoo

♦ All förändring innebär att man måste välja bort något och det kan göra väldigt ont, säger författaren **Lotta Lundberg**. Men man kan växa av det.

Däremot tror jag inte att man kan jaga lyckan, den är en nåd!

Vi sitter på en restaurang på Galatabron i Istanbul. Ovanför oss står människor och metar och hundratals fiskelinor dras upp med jämna mellanrum. Solen håller på att gå ned och minareterna i den gamla delen av Istanbul färgas gyllengula.

För tillfället är hon alltså i Istanbul och leder en författarverkstad, men nu pratar vi om Lottas eget liv.

Det har förändrats radikalt de senaste åren. Hon har slutat jobba som lärare för att helt ägna sig åt skrivande och hon har flyttat från Stockholm till Berlin. Dessutom har Lotta slutat bry sig om vad andra tycker om vad hon gör och hur hon lever.

Det har varit den hittills största vändpunkten i hennes liv.

– Jag slutade ha majoriteten

som norm, säger hon. Och det har varit en process som kommit som en tjuv om natten de senaste åren. Det handlar om att rakryggad stå för den man är och inte be om ursäkt utan snarare kräva respekt. För det krävs mod att vara självtrogen.

För två och ett halvt år sedan flyttade Lotta från Stockholm till Berlin. Hon fick ett författarstipendium och skulle göra research för sin senaste roman ”Skynda, kom och se”. På sätt och vis var det också en flykt.

– Varför skulle jag stanna i Sverige? Jag stod inte ut med konvensansen, bristen på civilkurage och det heteronormativa samhället där alla sneglar på vad grannen har och gör i stället för att rikta blicken inåt och fråga sig: Vem är jag? Vad vill jag med mitt liv, vad är viktigt för mig?

Hon stryker undan en lång hårslinga som ideligen trillar ner framför hennes öga, ler och tillägger:

– I Berlin kan jag leva ett spontanare, friare och rörligare liv. Där är det högt i tak och fler

bakgårdar. Jag har fortfarande mina bästa vänner i Sverige, men skrivandet förutsätter ensamhet och jag är alldeles för social för att orka välja ensamhet där vännerna finns. Det är lättare i Berlin.

Där bor hon nu i en etta med kokvrå och balkong i vad hon beskriver som gamla Västberlins tråkigaste stadsdel.

– Det finns massor av nedlagda fabriker i Berlin där man som fattig konstnär kan få en studio. Där är det lättare att rätta mun efter matsäcken och vara bohem.

Hon är född och uppvuxen i Uppsala, med en pappa som var professor i neurologi, en mamma som var läkarsekreterare och en fyra år yngre syster.

– Intellektuellt var det väldigt högt i tak, berättar hon. Men vi pratade sällan om känslor.

Efter studenten läste Lotta tyska i Wien under ett år, arbetade som servitris i New Orleans, som bartender i Key Largo och i Slattery's bar i Kildimo på Irland. Lotta utbildade sig till lärare i tyska

och samhällskunskap och undervisade i Stockholmsområdet samtidigt som hon skrev sina första tre romaner. Men för tre år sedan sa hon alltså upp sig som lärare för att kunna ägna sig åt sitt författarskap på heltid.

Samtliga Lottas romaner handlar på något sätt om utanförskap, utsatthet och sökandet efter en identitet – men också om en längtan efter att få leva ett fritt liv, utan etiketter. Och att slippa bli dömd för att man bryter mot normen.

Hon berättar roat om hur hon för många år sedan drömde om att gifta sig med drömmannen som skulle junga i Orphei drängar.

– Det är när man bor utomlands som man förstår hur oerhört svensk man är – på gott och ont, säger författaren Lotta Lundberg (här framför Brandenburger Tor i Berlin).

– Vi skulle ha ett vackert hem, lyckade och vackra barn. Jag skulle göra karriär som utrikeskorrespondent och min man skulle vara jämlik och pappaledig och samtidigt kunna bygga veranda och byta proppar.

Så blev det inte. I stället träffade hon en man från Belfast när hon var 22.

– Han bar på krig, konflikt, komplexitet och kulturkrockar. Och han påpekade ofta hur konventionell jag var.

De var tillsammans i sex år och hon har fortfarande nära kontakt med hans familj på Irland.

När hennes irländska svägerskor flera år efter att han

och Lotta separerat fick höra att hon inlett en kärleksrelation med en kvinna, sa en av dem: ”Jag älskar dig hur som helst”, den andra: ”Nej, inte du – det tror jag inte på” och den tredje

”Jag har slutat anpassa mig efter majoriteten”

utbrast: ”O, det skulle jag också vilja prova.”

En av de viktigaste människorna som präglat Lottas livssyn träffade hon när hon pluggade på universitetet i Uppsala i början av 80-talet. Det var en kortväxt kvinna, mulatt, som förekom i

några av **Zarah Leanders** filmer och före kriget dansade ”grotesk dans” på Gröna Lund. ”Nelly”, som hon kallas i boken och Lotta förblev vänner i 20 år. Från ”Nellys” liv har hon spunnit sin

nya roman.

– Jag minns en gång när jag gick i terapi och jag beklagade mig över min ensamhet. Terapeuten tittade på mig, med en förundrad blick och sa: ”Men Lotta! Du måste fatta att alla är i grunden ensamma, också de som

lever i relationer.” Hon avfarligade verkligen orden och har tillsammans med ”Nelly” och de irländska svägerskorna blivit betydande röster i mitt liv.

I ”Skynda, kom och se” skildrar hon utanförskapet genom ett antal dvärgars perspektiv under 30-talet. Det är en berättelse om skam, vänskap och längtan efter ett liv i värdighet bortom etiketter och stigmatisering – lika aktuellt och utmanande nu som då.

Hon säger att hon själv har känt av utanförskapet, skam och skuld och jag undrar på vilket sätt.

Lotta funderar länge på frågan, dricker av sin öl, lägger in en prilla snus, går på toaletten, *vänd*

forts kommer tillbaka, tar sats och säger:

– Det räcker till exempel att vara kristen och att leva som ensamstående utan barn; att bli ifrågasatt för att jag fortfarande ligger och sover klockan 11.30 när det är så fint väder. Eller när någon frågar vad jag gör nu efter att romanen blivit utgiven och jag svarar: Går och tänker. ”Jamen vaddå går och tänker?”

Hon stönar:

– Som om tankar i en roman inte behövde tid.

Lotta berättar om hur hon under förra kursveckan pratade med några kvinnliga deltagare som förfasade sig över de turkiska kvinnornas sjalar och ofrihet, samtidigt som de ideligen sms:ade till sina egna män i Sverige för att kolla att allt gick bra därhemma, för att be om ursäkt över sin frånvaro i hemmet och förklarade det hela med: ”Jamen jag älskar ju honom.” ”Det är mycket som kallas kärlek” svarade Lotta. ”Vad vet du om det, du har väl ingen man” sa de.

– Det blev en sorglig diskussion. Jag funderade på att säga att jag är änka för att få dem att tänka, men det hade varit att ljuga, så jag teg – för en gångs skull teg jag faktiskt.

– Min tro har hjälpt mig med svar på frågor som: Vem är jag, vad har jag för uppgift, vad är det för mening med hela skiten och finns det någon som är större än jag? Jag tror på försoning och förlåtelse – det är kristendomen för mig. Men jag vet fortfarande inte alltid när det är läge att vända andra kinden till eller slänga ut månglarna ur templet...

Lottas röst brister av sinnesrörelse och hon säger:

– Ibland känns det tungt att välja annorlunda, för det är ju så mycket lättare att ljuga för sig själv för att få höra till än att våga vara sann.

Hon har känslorna utanpå, men har ändå en oantastlig integritet. Hon ger ett intryck av att vara allt ifrån sårbar till klok,

➔ Lotta Lundberg

Ålder: 44. **Familj:** Ensamstående. **Bor:** I Berlin, sommartid på en ö i Stockholms skärgård. **Gör:** Är författare och krönikör, undervisar i skapande svenska på Humboldt Universitetet i Berlin. **Fritiden:** Paddlar kajak, spelar improvisationsteater och hänger för mycket på krogen. **Aktuell:** Med romanen ”Skynda, kom och se” (Albert Bonniers förlag)* Se recension på sid 109.

gränslös och utmanande.

En manlig kursdeltagare har sagt till Lotta:

– Du måste ha försakat mycket, jag är avundsjuk.

– Om jag vore i majoritet skulle jag säga att han måste ha försakat mycket som skaffat jobb, fru och familj. Det beror ju på normen. Vem försakar mest? Jag tror att det är den som utan att reflektera över sitt val skaffar sig man, fru, barn, bil, jobb och köper de trendigaste kläderna och accessoarerna. Den människan har ofta avstått från sin egen röst, sin längtan och sitt kall. Det måste kännas väldigt tomt efter ett tag.

Vi lever i ett pluralistiskt samhälle, som också rymmer invandrare, arbetslösa, långtids-sjukskrivna, ensamstående, plastfamiljer, utbrända, missbrukare, överviktiga, anorektiska, deprimerade, bi- och homosexu-

ella och andra avvikare. Därför är det så lätt att ta till sig Lottas synliggörande av det utanförskap och skuld många av oss känner. Hennes budskap är uppenbart: Var stolt – även om du bryter mot normen!

Men hon är en mångfacetterad människa som under Istanbulveckan inte kan motstå att följa med min ledare på skrivarkursen, shoppingproffset och deckardrottningen **Camilla Läckberg** till ett hemligt rum på basaren och köpa en perfekt kopia av en snygg, exklusiv Balenciagaväska. Lotta fyndar den för en tusenlapp, annars skulle väskan kostat det nio-dubbla.

– Vad är det för märke på din väska? Frågar Camilla retsamt nästa dag.

– Jag har köpt en Bugliaglatti, svarar Lotta glatt.

Hon driver hejdlöst med sin

egen aningslöshet när det gäller fina märken och statusprylar, samtidigt som hon säger att hon är innerligt trött på att tjäna elva öre i timmen på att skriva romaner. Deckargenren är betydligt mer lukrativ – särskilt om man är skicklig på att förhandla och marknadsföra sig och det är Lotta lite avundsjuk på.

– Fast det är märkvärdigt att det ska löna sig mer att odla sitt varumärke än att faktiskt ha något att säga.

Det har blivit för kallt för att sitta ute på Galatabron, så vi förflyttar oss in på restaurangen där Lotta beställer en tallrik med lammkött, kyckling, oxkött och ris, ren och snäll mat utan krusiduller.

Politiskt beskriver hon sig som liberal:

– Jag tror på individens rätt att få välja och därmed ta konsekvensen av sina val. Jag har till exempel valt att leva utan barn och kan inte begripa varför jag ska betala andras dagiskostnader när barnen sedan inte betalar min pension. Vårdighet handlar väl ändå om att kunna känna sig ansvarig.

Hon är blixtn snabb i tanken, har massor av humor och ett hett temperament som ibland, alltid lika förvånande, tar över hennes skenbara besinning. Som när vi tar en taxi tillbaka till hotellet och chauffören avsiktligt kör en lång omväg tillbaka. När vi äntligen kommer fram och taxametern står på 15 lire, väser Lotta innan hon slår igen bildörren med en smäll:

– Du får en tia. Du har kört fel och jag vägrar betala för det!

Det blev ingen Orphei dräng, det blev inget präktigt borgerligt familjeliv och när jag till sist undrar vad hon drömmer om nu ler hon, värmen sprider sig till hennes ögon och hon säger:

– Att kunna fortsätta uttrycka mig, jag har en enorm törst efter att lära mig mer, vara trogen mot mig själv och uppleva riktiga möten med människor. Och så önskar jag mig fler intima och varaktiga relationer. ♦